

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Maj.
0301 Oslo

Sted:
Trondheim

Dato
13. mars 2019

Att. Morten Kielland

Vår ref.
Deres ref.

Sørmarkfjellet vindkraftverk. Kommentarer til innkomne uttalelser til MTA-plan

Vi viser til brev av 20.2.2019 med oversendelse av innkomne høringsuttalelser til MTA/detaljplan for Sørmarkfjellet vindkraftverk. NVE ber om kommentarer til høringssvarene.

Videre ber NVE TrønderEnergi gi en bedre redegjørelse for endrede konsekvenser for miljø og samfunn, som følge av endring i utforming fra konsesjonssøknad til endelig utbyggingsløsning.

NVE ønsker en mer utfyllende beskrivelse av konsekvenser ved endret utforming og er spesielt opptatt av at:

- Det redegjøres for ivaretagelse av vilkår 17 og turbin nr. 9 i opprinnelig layout. Det etterspørres på samme bakgrunn en begrunnelse for valgt endret plassering av WTG 1 og en vurdering av konsekvensene av å flytte denne turbinen lenger inn i planområdet i tråd med layout som lå til grunn for gjeldende konsesjon.
- Valgt turbinstørrelse og plassering av turbiner nordvest i vindkraftverket (WTG 1, 2, 3 og 4) medfører endringer av visuelle effekter i forhold til den løsningen som ble lagt til grunn ved konsesjon/KU. Vi ber om at det utarbeides visualiseringer av vindkraftverket som illustrerer endringene sett fra bebyggelsen i Uran, Austvika, Drageid og Bølestranda.
- Den konsesjonsgitte traséen for adkomstveg er endret. Valgt ny trasé vil ødelegge en registrert forekomst med gullprikklav (direkte truet). Valget begrunnes bla. med kartlagt kvikkleire. Vi ber om et bedre underlag for dette valget og en nærmere klargjøring av konsekvensene av følge konsesjonsgitt trasé slik at en unngår å berøre forekomsten av gullprikklav.

Vårt svar vil være todelt. Først vil vi kommentere de innkomne høringsinnspillene. TrønderEnergis kommentarer på vegne av Sørmarkfjellet AS står i *kursiv*. Dernest vil vi gi utdypende vurderinger knyttet til kulepunktene ovenfor når det gjelder endret turbinplassering, visuelle virkninger og begrunnelse for endret atkomstveg.

TrønderEnergi Kraft AS

Telefon: 73 54 16 00

Postadresse:
Postboks 9481 Torgarden
7496 Trondheim

Besøksadresse:
Klæbuveien 118
7031 Trondheim

www.tronderenergi.no
firmapost@tronderenergi.no
Org.nr: NO 878 631 072 MVA

Kommentarer til innkomne høringsinnspill

Roan kommune har behandlet MTA i formannskapsmøte 14.01.2019 og gitt følgende enstemmige uttalelse:

- Flatanger kommune viser til tidligere avgitte foreløpige uttalelse i saken, jfr. formannskapetets sak 46/18 av 28.08.2018, samt de konklusjoner som ble trukket i møte mellom konsesjonshaver og kommune den 3.1.19, jfr. vedlagte møtereferat. Ut fra dette bør følgende konklusjoner legges til grunn i forbindelse med NVEs sluttbehandling av foreliggende MTA:
 - Det skal etableres sensorer som vil detektere når det er meteorologiske forhold som kan gi ising, samt at det blir etablert et varslingsystem for slike forhold.
 - I driftsfasen skal luftfartøy (helikopter) kun unntaksvis benyttes.
 - Det anføres mer spesifikt og forpliktende at de prinsipper som er anført i håndbok «Terrenginngrep og landskapstilpasning Sørmarkfjellet vindkraftverk» skal følges.
- Flatanger kommune har ingen merknader til MTA-planens vedlegg som omhandler nettilknytningen

TrønderEnergis kommentar: Vi viser til dialog og møte med Flatanger, herunder referat fra møte 3.1.2019. Det blir installert sensor for detektering av is og det vil bli iverksatt tiltak for varslings. Endelig avklaring av aktuelle tiltak er ikke gjort. Helikopter vil kun bli benyttet unntaksvis i driftsfasen da veien vil være tilgjengelige for vårt personell. Prinsippene i MTA vedrørende terrengtilpasning blir lagt til grunn for entreprenørene og blir fulgt opp av vårt miljøoppfølgingsprogram.

Fylkesmannen i Trøndelag har gitt innspill i epost av 22.1.2019. De viser til at det gjort flere registreringer av hubro i området og at hubro er sårbar for forstyrrelser i perioden fra midten av februar til midten av august. Fylkesmannen ber om at det settes begrensninger på anleggsarbeid i sør-vestlige og nord-vestlige del av konsesjonsområdet. De mener også at det bør settes i gang et undersøkelses- og oppfølgingsprogram for å innhente mer kunnskap om hubro rundt konsesjonsområdet.

TrønderEnergis kommentar: Det er så vidt oss kjent ikke registrert hubro i planområdet. I forundersøkelsene med lyttebokser i 2014 ble det påvist hekkende hubro ut mot Småværet, men såpass langt unna (3 km) at hekkelokaliteten ikke vil bli forstyrret. Videre er det hørt hubro i området uten at det er påvist hekking. Hubro var et tema under OEDs klagebehandling og det ble satt vilkår om for- og etterundersøkelser av bl.a. hubro, lom og hønsehauk som er og vil bli ivaretatt. Forundersøkelsene er gjennomført i regi av HiNT/Nord universitet. Det ble i klagebehandlingen ikke funnet grunnlag for restriksjoner i anleggsperioden av hensyn til hubro og vi mener det per nå ikke foreligger nye opplysninger som gir grunnlag for å sette begrensninger på anleggsaktivitet.

Mattilsynet skriver i brev av 14.12.2018 at fremlagte vurderinger og aktuelle tiltak for å sikre mot forurensning og for eventuell påvirkning av drikkevannskilder anses tilfredsstillende. De anser forurensningsfaren av drikkevann som liten eller svært liten og har ingen innvendinger mot planene.

TrønderEnergis kommentar: Vi tar uttalelsen til etterretning.

Kristian Skorstad Uran har på vegne av sin far Odd Uran gitt innspill i epost av 16.12.2019. Uran mener det er usannsynlig at støynivået i og ved boligen ikke vil overstige 45 dB da nærmeste turbin bare er 1 km unna. Uran viser til at plassen ligger i vindskygge og mener det bør gjøres uavhengige utredninger av støy. Han mener også at skyggekast over eiendommen vil bli på flere timer om dagen. Uran viser videre til at TV-signaler kan bli berørt da parabolen peker i retning Sørmarkfjellet. Uran mener at de nærmeste turbinene 1-5 ikke bør etableres. Uran er også bekymret for brannberedskap

og viser til tidligere situasjoner i områder med branner og mener det ikke er uvanlig at det bryter ut store branner i vindturbiner.

TrønderEnergis kommentar: Beregninger av støy for Sørmarkfjellet er utført etter metoden som NVE foreskriver (Nord2000) og av et uavhengig selskap. Vurderingene som er gjort tilsier at avstanden blant annet gjør at støynivået reelt sett vil være godt under grenseverdien. Når det gjelder TV-signal stiller konsesjonen krav om at det skal iverksettes nødvendige tiltak dersom dette medfører reduserte signaler. TrønderEnergi har ikke mottatt opplysninger som tilsier problemer, men vil følge dette opp. Dette har vi formidlet til direkte til Odd Uran (epost 6.3.2019). Når det gjelder beredskap ved brann, så vil TrønderEnergi utarbeide beredskapsplan før vindkraftverket idriftsettes. Beredskapsplanen vil også omhandle brann.

Odd Uran skriver i udatert brev at turbinpunkt 1 i detaljplan er flyttet over 300 meter mot nordvest og nå ligger kun ca. 200 meter fra turbinpunkt 9 som ble fjernet i konsesjonsvedtaket til NVE. Han mener at dette ikke ivaretar NVEs konsesjonskrav. Uran mener at turbinpunkt 1 må fjernes.

TrønderEnergis kommentar: Da konsesjonen ble gitt ble grensen for planområdet trukket noe tilbake slik at det tidligere turbinpunkt 9 ikke lenger skulle være innenfor konsesjonsområdet. Turbinen ble da trukket lenger inn på fjellet og plassert innenfor konsesjonsgitt område. Turbinen ligger ca. 300 meter sørøst for tidligere turbin 9 (nummerert som turbin 1 i MTA/detaljplan). Vi viser forøvrig til MTA og utdypende kommentar og visualisering nedenfor.

Knut og Eirin Gystad viser i brev av 14.1.2019 til at NVE i konsesjonsvedtaket bestemte at turbin nr. 9 ikke skulle bygges. De mener at MTA viser at det som tidligere ble omtalt som turbin 9 fortsatt befinner seg på omtrent samme punkt og finner ingen opplysninger som tilsier at det skulle være godkjent i konsesjonen. De viser til visuelle virkninger, støy og skyggekast og krever denne turbinen fjernet.

TrønderEnergis kommentar: Vi viser til kommentar til Odd Uran ovenfor.

Harald Østvik skriver i brev av 12.1.2019 at han mener at støykartet som er fremlagt tilsier at konsesjon ikke burde blitt gitt og at støynivået vil påvirke friluftslivsopplevelsen negativt. Han trekker tilbake sine underskrifter i grunneieravtalen med konsesjonær.

TrønderEnergis kommentar: Vi har vært og er i dialog med Østvik som følge av innspillet. Østvik har muntlig bekreftet overfor oss at han fremdeles står ved grunneieravtalen. Vi viser for øvrig til vårt brev sendt NVE 28.1.2019.

Drageid leirskole v/ Ingolv Dørum har gitt innspill i udatert brev (januar 2019?). Han viser til at prosjektet er endret siden konsesjon ble gitt. Han er spesielt opptatt av visuell forurensing fra blinkende lys, f.eks. sett fra Seter/Sætervik. Dørum viser til at lysene fra Roan og Bessaker oppleves forskjellig. Han ønsker at det blir en dialog med luftfartsmyndighetene for å endre regelverk og redusere konflikter mest mulig. Dørum skriver at leirskolen bruker mørket til å vise lyskunst på fjellveggen. Dørum skriver også at det opprinnelig ble bestemt at de turbinene som var mest eksponert for leirskolen skulle flyttes, men at dette ble ombestemt.

TrønderEnergis kommentar: Det er også vårt ønske at omfanget av lysmerking av hensyn til luftfart blir minst mulig. Turbinene har høyde under 150 meter, slik at de ikke blir omfattet av de strengeste kravene til lysmerking. Det vil benyttes såkalt «lavintensitets hinderlys». Vi har søkt Luftfartstilsynet om såkalt perimetermerking, det vil si at lysmerking av turbiner skjer i ytterpunkt/hjørnet av vindkraftverket. Vi må forvente at det vil stilles krav om at turbin 31 (som er den som er nærmest Drageid) skal ha hinderlys.

Christian Tørriseng skriver i brev av 13.1.2019 at belastningene av vindkraftverket er allmenne i form av tap av villmarksfølelse og friluftsområder, visuell forøpling og lysforurensning. Tørriseng mener at endringene som er gjort siden konsesjonen er forverringer for allmennheten, og synes det er skuffende at MTA ikke har noen vesentlige avbøtende tiltak som kan komme allmennheten til gode.

Tørriseng ber om følgende avbøtende tiltak:

- Benytt så svak belysning som mulig.
- Flytt alle turbiner som vises fra Drageid leirskole, spesielt den lengst sørvest på Sørmarkfjellet.
- Legg alle kraftlinjer på halvøyene mot Seter og Sørnesset i bakken for å bedre forhold for fugl.
- Etablere 5G nett i området.

I tillegg ber Tørriseng privatrettslig om at det restaureres en gammel kai som står på hans eiendom og benyttes av grunneiere, besøkende og tidvis av Drageid leirskole.

TrønderEnergis kommentar: Det er i MTA fremlagt avbøtende tiltak blant annet som følge av konsesjonsvilkår. Når det gjelder lys, så viser vi til tidligere kommentar. TrønderEnergi ønsker minst mulig hinderlys på turbinene, men må forholde oss til myndighetenes krav. Turbinene nærmest Drageid er lokalisert på et område med gode produksjonsforhold. Vi mener det er viktig å opprettholde disse turbinplasseringene for en best mulig samfunnsmessig utnyttelse av konsesjonsområdet. Vi viser til ytterligere vurderinger senere i dette dokument. Kabling av eksisterende distribusjonsnett, etablering av 5G nett og restaurering av privat kai ligger utenfor det som må anses som aktuelle avbøtende tiltak.

Inger Morken skriver i brev av 17.12.2018 at det vil bli mye støy fra turbin 7. Hun foreslår å fjerne eller flytte turbin 7. Hun viser også til at det i planendringssøknaden fra 2015 fremgår en eksempelløsning der turbin 7 er fraværende.

TrønderEnergis kommentar: Turbinutlegget i detaljplanen er laget for å få en best mulig utnyttelse av vindressursen. Turbin 7 ligger innenfor konsesjonsgitt område. Støyberegningene for Østvika (Austvika) viser at noen fritidshus i worst case-beregninger er i gul sone, men når det legges faktisk støybelastning til grunn, vil disse ha en støybelastning under grenseverdien. Det skyldes at påvirkningen i worst case-beregningen er fra to grupper med turbiner som i realiteten ikke kan påvirke med støy samtidig. Denne situasjonen i Østvika er beskrevet i MTA s. 49 kulepunkt 2.

Svein Erik og Randi Graadal skriver i epost av 17.12.18 at de blir kraftig berørt av vindkraftverket. De skriver at deres drikkevannskilde på Bølestranda ikke er tatt i betraktning. De viser også til at MTA viser at støy ved deres fritidsbolig vil være i gul sone.

TrønderEnergis kommentar: Vi viser til beskrivelse i MTA-plan og Mattilsynets kommentar når det gjelder drikkevannskilder. Når det gjelder støy ved Bølestranda vil ingen bebyggelse være i gul sone når man legger beregninger av faktisk støybelastning til grunn.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag skriver i brev av 17.2.2019 at de mener at MTA-planen ikke oppfyller kravene til tilstrekkelig informasjon om naturmangfold og ber om at det blir foretatt helt nye undersøkelser. De mener at det i dag foreligger mer informasjon om fugl i området som ikke er tatt inn i MTA-planen.

Naturvernforbundet skriver også at planendringen medfører direkte inngrep i statlig sikret friluftsområde og at større deler av Drageid friluftsområde vil få støybelastning over 40 dB(A).

TrønderEnergis kommentar: Som konsesjonær må vi forholde oss til de vurderinger og avgjørelser som NVE og OED gjør i konsesjonsprosessen. Vi konstaterer at OED i sin klageavgjørelse har diskutert kunnskapsgrunnlaget og usikkerhet rundt det som en del av konsesjonsvedtaket. Konsesjonen som OED har gitt har derfor et vilkår om for- og etterundersøkelser som vi har og skal oppfylle. Vi viser

også til MTA-planen kap 6.4 der det beskrives vårundersøkelser av hekkeaktivitet i anleggsperioden for å kunne gjøre eventuelle tilpasninger.

Naturvernforbundets påstand om direkte inngrep i det statlig sikrede friluftsområdet medfører ikke riktighet. Dette går frem av detaljplankart 5.

Utfyllende kommentarer

Ivaretagelse av vilkår 17 og turbinplassering av ny WTG 1

I NVEs konsesjonsvedtak ble det satt vilkår om at det ikke skulle etableres vindturbin ved turbinpunkt nummer 9 i den foreslåtte utbyggingen. I oppdatert konsesjonskart ble grensen for planområdet trukket slik at det som i konsesjonen ble beskrevet som turbinpunkt nummer 9 ble liggende utenfor det som ble gjeldende konsesjonsgrense.

I turbinutlegg i detaljplan er alle turbiner innenfor konsesjonsgrensen. Det er laget en ny, optimalisert utplassering av endelig valgt turbin i konsesjonsområdet, med en annen nummerering enn i eksempelutlegget i konsesjonsendringssøknaden. Den turbinen som ligger nærmest tidligere turbinpunkt 9 er nå nummerert turbin 1. Denne turbinen er trukket ca. 300 meter mot sørøst sammenlignet med tidligere turbinpunkt 9. Plasseringen er gjort for å få en best mulig produksjon og samtidig kunne ivareta konsesjonsvilkårene. I layout som lå til grunn for konsesjonssøknaden var det også en turbin noen hundre meter lenger mot sørøst. Denne er nå fjernet fordi turbinen som ble flyttet fra turbinplassering 9 til nåværende plassering 1 ville komme for nær og forårsake uheldig turbulens, noe som vil gi utmattingskrefter og vaketap.

Sørmarkfjellet er også et svært krevende terreng å bygge infrastruktur til vindkraft i, så turbinplasseringen er også valgt av hensyn til å bygge infrastrukturen med minst mulig skjæringer og fyllinger, samt ivareta sikkerheten (HMS) i forbindelse med byggearbeidene.

Visualisering av turbin 1-4

Ved optimalisering av turbinplasseringene innenfor konsesjonsområdet er turbiner flyttet noe i forhold til det turbinutlegget som ble lagt til grunn i konsesjonen. Dette skyldes flere forhold. Et viktig forhold er at utviklingen av vindturbiner har gjort at størrelsen har økt, turbinene har større installert effekt noe som gjør at både høyde og rotordiameter øker. Økt størrelse medfører at turbiner må stå noe lenger fra hverandre av hensyn til turbulens som kan bidra til både økt slitasje og redusert produksjon på grunn av vaketap.

I konsesjonssøknaden for Sørmarkfjellet ble det lagt til grunn turbiner i «3 MW-klassen». Turbinene som er valgt for å visualisere konsesjonssøknaden for Sørmarkfjellet er Siemens SWT 3,2 MW. De turbinene som er valgt i detaljplanen på Sørmarkfjellet har en navhøyde på 87 meter og en rotordiameter på 117 meter (Vestas V117). Det gir en totalhøyde på 145,5 meter.

Det er laget nye visualiseringer fra Uran, Austvika, Drageid og Bølestranda med turbinutlegg som lå til grunn for konsesjonen. Fra de samme standpunktene er det laget visualisering av turbinutlegg med Vestas V117 slik det fremgår av detaljplanen. Det fremgår av visualiseringene hvordan turbinene lengst ut mot Uran (i nordvest) er trukket tilbake sammenlignet med layout i søknaden fra 2015. Likeledes er turbinene lengst i sørvest trukket lenger inn på fjellet.

Begrunnelse for endring av adkomsttrasé fra kai og hensyn til gullprikklav

I forbindelse med detaljprosjekteringen av kai og atkomstveg ble det behov for å justere veitraseen noe sammenlignet med opprinnelig plan. Dette er omtalt i kapittel 4.3 i MTA-planen. Endringen ble gjort for å unngå en påvist forekomst av kvikkleire i Hestdalen og imøtekomme konsesjonsvilkåret om at adkomstveien skal legges utenom kystgranskoglokaliteten i Hestdalen. Dette medfører at

veien bli lagt i et område der det er registrert en forekomst av gullprikklav. Gullprikklav er kategorisert som sårbar (VU), som er den mildeste kategorien av truede arter (kritisk truet, sterkt truet og sårbar). Gullprikklav er også registrert på oversiden av fylkesveien og i kystgranskoglokaliteten i Hestdalen. Disse forekomstene blir ikke berørt.

Multiconsult har gjort geotekniske grunnundersøkelser i 2018 som grunnlag for prosjektering av atkomstvei og kai. Rapporten viser at grunnforholdene gjør det krevende å legge veien der den opprinnelig var planlagt. Det er blant annet påvist kvikkleire med antatt mektighet rundt 4-5 meter på enkelte områder. I rapporten står det:

«Grunnforholdene på land tilsier at det må utføres stabiliserende tiltak i forbindelse med etablering av vegfyllinger i Hestdalen. Alternative tiltak kan være masseutsiftning, oppbygging av fylling med lette masser, kalksementstabilisering og/eller motfyllinger. Det må påregnes betydelige setninger for vegfyllingene.»

Videre:

«For planlagt adkomstveg fra Hestdalen og opp til Fv. 491 planlegges det vegfyllinger, blant annet rundt borpunkt 5 i profil A-A, noe som vil forverre stabiliteten. Store fyllinger i dette området kan medføre utfordringer med tanke på områdestabilitet. Det vil dermed trolig være behov for tiltak for å oppnå tilstrekkelig stabilitet.»

Det er primært på strekningen 0-ca. 300 meter at det er påvist kvikkleire. Opprinnelig planlagt vei skulle her legges på fyllinger, noe som ville forverret stabiliteten.

Ved å trekke atkomstveien lenger mot sør, opp mot fylkesveien, så er forholdene bedre. Her er det mer fjellgrunn. I opprinnelig plan var også adkomstveien lagt slik at den kom i konflikt med lokaliteten med kystgranskog i Hestdalen. Konesjonen stiller vilkår om at veien skal legges utenom denne lokaliteten av kystgranskog. Ved å flytte veien mot sør, på andre siden av dalføret, og i større grad følge parallelt med fylkesveien, vil man unngå kystgranskoglokaliteten.

Det synes svært krevende å ivareta både hensyn til kvikkleire, kystgranskog og den angjeldende lokaliteten med gullprikklav. Dersom man skal hensynta kvikkleireproblematikken og kystgranskogen, må veien trekkes lenger mot sør slik det foreslås i MTA, og man kommer da i konflikt med lokaliteten for gullprikklav. En mindre justering av veien slik den nå er planlagt vil antakelig ikke ha noen effekt da skogen må ryddes langs veitraseen og lokaliteten vil bli berørt uansett.

En samlet vurdering tilsier etter vårt syn at det vil være best å følge trasé som beskrevet i detaljplan.

Med vennlig hilsen
TrønderEnergi Kraft AS

Nils Henrik Johnson

Vedlegg: Visualiseringer